

Proto také vestfálský mír, který činí z Německa rozdělenou mosaiku, hnízdo rivalit a sporů, může být správně pokládán za korunu takové politiky. Že tato politika dala Francii relativní bezpečnost, toho není možno popřít, ale nezajistila jí mír, protože Francie pozvolna vlastně stále válčila za Ludvíka XIV. a protože její území bylo několikrát za sebou napadeno.

Jacques Bainville vychvaluje francouzskou monarchii proto, že během 18. století, jen s krátkou výjimkou, vedla politiku protipruskou a příznivou Rakousku. Odsuzuje „filosofy“ 18. století a revolucionáře proto, že neviděli, že hrozícím nebezpečím není už Rakousko, nýbrž Prusko. Bylo možno však předvídati, že Prusko bude oním jádrem, kolem něhož se utvoří německé sjednocení? Což Rakousko císařovny Marie Terezie se nezdálo hroznějším než zvětšené léno bývalého kurfürsta braniborského? Je snadno tehdy, když už zrno vzklíčilo, měřiti sílu, která byla v něm uzavřena, ale jak mohl člověk roku 1792 rozlišiti, kdo z Rakouska nebo Pruska bude obávanějším nepřítelem Francie?

Stejně není v tom určitá protinapoleonská zaujatost, vidí-li se v „recesu“ z r. 1806 počátek a původ moderního Německa sjednoceného pod panstvím Pruska? Což pocit soudržnosti, který sesílil v Německu po bitvě u Jeny, nevznikl v ponížení z porážky a z břemena, které bylo uvaleno na německý národ spíše než z národního rozdělení?

Měl-li bych dále kritizovati Bainvillu, musil bych ještě zdůrazniti, že si nevšímá dostatečně prvku sentimentálnosti. Jsem zajisté stejného mínění jako on, že politika nesmí být sentimentální, to však neznamená, že musí zneuznávat cit a jeho dynamiku. Pokud nebyl úplně potlačen elán jednotlivce nebo národa — a kdo se může pochlubiti tím, že to dovede? — jest třeba počítati i se spirituálními, duchovními silami, které jsou v nich skryty. Jacques Bainville se snad domnívá, že tradiční diplomacie monarchie by roku 1919 byla dovedla zajistiti Francii bezpečnost dlouhého trvání rozkouskovaním německé říše a okupací Porýní. To by však bylo příliš laciné obchodování vůlí, hrдостí a chutí žiti celého národa. Že francouzští negociátoři nepronikli vždy německou dvojitostí, že byli oklamáni lživými sliby, to dnes snad nikdo nepopírá. Bylo však naprosto třeba zoufati nade vším a vrátiti se k systému brutální síly, rozdrčení a ničení? Je to opravdu slabostí, konstatujeme-li skutečnost existence německého národa? Je to opravdu tak naivní doufati ve vděčnost národů, kterým bylo pomozeno v jejich zápase o samostatnost, a v rozumnost aspoň jedné části německého národa? Dr. P.

O. MYCJUK: „AGRARISACE ŽIDOVSTVA UKRAJINY NA PODKLADĚ VŠEOBECNÉ EKONOMIKY.“ Praha 1933, 8, str. 176.

„Věčný žid“ je věčným thematem v literatuře, a v poslední době i na plátně ve filmu. Legenda o „věčném židovi“ praví: Byl to bohatý obchodník, bydlel v Jerusalemě za časů Pontia Piláta, právě když Kristus byl vydán rozlícené tlupě k ukřižování. Měl dceru, kterou miloval nade všecko. Byla těžce nemocná a prosila svého otce, „věčného žida“, aby povolal k ní Spasitele, který konal zázraky, uzdravoval nemocné, aby uzdravil i ji. Otec však nevyhověl prosbě milované dcery, neboť silně nenáviděl Spasitele, a když potkal Spasitele, který nesl kříž na Golgotu, plivl Mu do obličeje.

Po návratu domů nezastal již svoji dceru mezi živými, zemřela. A i sám na sobě pocítil tíhu prokletí. Byl odsouzen neumíratí až do druhého příchodu toho, jemuž plivl do obličeje. Taková je legenda. Ale ukrajinský národ a s ním celé Slovanstvo po celé své dějiny mají co dělati ne s legendami, ale se smutnou, všední skutečností v boji za

existenci ne tříd, nebo jiných skupin, nýbrž celých národů. Židovská otázka před válkou a zvláště po světové válce nabyla strašlivé formy a obsahu, zvláště otázka politická a s ní spojená otázka hospodářská jež pro světové židovstvo je osnovou jeho života nebo smrti. Proto „věčný žid“ je námětem mnohostranným, zvláště ekonomickým. A není třeba býti vyznavatelem historického materialismu, abychom mohli říci, že žid a hospodářství vždy bylo, jest, a bude nejskutečnějším problémem vědy i politiky. A přece jenom teprve dnes objevily se práce učenců, kteří se chopili tohoto problému: o západoevropském židovství — práce prof. W. Sombarta „Die Juden und das Wirtschaftsleben“, 1922 r.; a o východoevropském židovstvu shora uvedená práce univ. prof. O. Mycjuka, ukrajinského učenice, autora četných vědeckých i populárně-naučných publikací, prvního ukrajinského národohospodáře po zemřelém prof. Tuhana-Baranovském (prvním ministru financí Ukrajinského státu), člena Slovanského Institutu v ČSR a jiných vědeckých institucí. Po objevení se těchto dvou prací je úloha židovstva v hospodářském životě Evropy vysvětlena.

Mluvití o východoevropském židovstvu znamená zkoumati jeho činnost mezi slovanským obyvatelstvem, zřejmě, největšího slovanského státu, někdejší ruské říše. Zde jde hlavně o to, že Moskevský (Ruský) stát ve své imperialistické expansi, posunuv hranice na západ (po rozdělení Polska) a rozšířiv se na území Ukrajiny, Bělorusi, Polska, Litvy a jiných národů s židovským obyvatelstvem, — zákonem z r. 1804 zakázal židům usazovati se v Moskevsku a carská vláda ponechala jim pouze území Ukrajiny (t. zv. „čerta osedlosti“), kde byli židé drženi až do revoluce r. 1917. A tak získalo se spolužití židů s ukrajinským národem na všech územích jeho etnografického bydlení, — na Veliké Ukrajině, ve Východní Haliči, Podkarpatské Rusi a Bukovině. Mezi ukrajinským národem žije během posledních 125 let největší na světě část židovského lidu. Prof. Mycjuk, mluví-li o židovstvu na Ukrajině, tedy na území obydleném ukrajinským národem, mluví tím o židovstvu Východní Evropy, tím spíše, že se zmiňuje o židovstvu v Bělorusku a v Polsku.

Znaže předobře agrárně-ekonomické poměry Slovanstva a zvláště Východní Evropy, autor upozornil na poměr židovstva k zemědělství, — jenž dlouhou dobu byl negativní, kdežto dnes je již pozitivní. S hlediska agrarisace probírá dobu za dobou posledních 125 let, podrobně zastavuje se na pokusech usazení židů na půdě, pokusech, jež nejsilněji byly provedeny zase na Ukrajině — v první polovině XIX. stol. a v době poslední, v době bolševismu.

Ale agrarisace je jenom nepatrný odklon od hlavních zaměstnání židovstva, v úloze především prostřednické, a proto autor mluví o ní na podkladě jiných druhů hospodářské činnosti židovstva, — při čemž tento „podklad“ v díle autorově zaujímá dokonce větší místo, než samotná agrarisace —, vysvětluje chod agrarisace i celou psychiku hominis oekonomici. Dostává se všestranný obraz sociálně-hospodářské úlohy židovstva, jaký vzbudí zájem u čtenáře.

Probíraje dějiny židovstva, autor rozděluje je na několik základních období: Jsou to: 1. usazení a ekonomika židovstva do rozdělení Polska, 2. první pokusy agrarisace židovstva (1807—1827), 3. druhé období agrarisace (1828—1857), 4. židovská ekonomika za doby liberalismu (1858—1881), 5. také za doby reakce (1882—1917), 6. židovstvo za doby historického přelomu (1917—1920) a konečně 7. agrarisace židovstva v době bolševismu. Přehled každého období obsahuje dvě části: a) spojenou s agrární činností židů a b) mimoagrární. V každé části podáván je materiál ze všech oblastí etno-

graficko-ukrajinského území, jež před válkou bylo pod nadvládou říší moskevské (ruské) a rakousko-uherské. Srovnávací metoda, jaké užívá autor, zavádí jej i do jiných etnografických oblastí Slovanských národů — běloruského, polského, částečně chorvatského, bulharského, litevského a sousedního Rumunsku.

Hledaje vysvětlení hospodářských směrů, autor musil se obrátiti i na významnou úlohu náboženských představ průměrného židovstva Východní Evropy, jakož i na obyčeje a místní tradice. Bera politickou činnost za reflex sociálně-nacionalistické situace, zastavuje se někdy i na politice židovstva, zvláště v době světové války, revoluce a snah ukrajinského národa po samostatnosti, obrození svého státu, jakož i na snahách samotného židovstva stvořiti svůj nacionální stát v Palestině. A tak rozšiřuje autor někdy dosti zjevně rámec thematu, zůstává však při tom ekonomistou-observátorem.

O židovské otázce je mnoho psáno, řekli bychom citově, s velkou předpojatostí proti židům. Náš autor je velmi opatrný při výběru literatury a materiálu. Zásadně nechává stranou, jak je viděti z práce, literaturu takového druhu. Opírá se o věrohodnou literaturu, a využívá i svých vlastních velkých zkušeností, a, pokud jde o Podkarpatskou Rus, i vlastního anketního badání.

Máme před sebou objektivní a velmi důležitou vědeckou práci uznaného vědce, jaké ještě nebylo v světové literatuře. Zaslouhuje největší pozornosti politických, ekonomických i vědeckých činitelů, zvláště přeložení do češtiny, což vřele doporučuji. V překladu přinese velký prospěch československé veřejnosti, a vysvětlí mnoho ekonomických i politických problémů Východu Evropy.

Dr. E. K.

DMYTRO DOROŠENKO: ISTORIJA UKRAJINY (DĚJINY UKRAJINY) 1917—1923. Dva svazky. Svazek I.: „Období Ukrajinské Ústřední Rady (Doba Centralnoji Rady). Nákladem dr. O. Cjupka. Vytiskáno v tiskárně „Svoboda“ v Užhorodě. 1932. Str. 437. XXI. Cena 2,25 am. dol. — Svazek II.: „Ukrajinský hejtmanský stát 1918“ (Ukrajinska Hetmanska Deržava). Nákladem a tiskem jako první svazek. 1930. Str. 424. LXXXVI. Cena 2,25 am. dolarů.

Běží o důkladnou práci, bez níž se neobejde ani historik, ani politik, diplomat, sociolog, národohospodář a ani ten, kdo bude chtíti se zabývati všestranně dějinami Východní Evropy, světové války, velké revoluce a zvláště Ukrajiny, Ukrajinského obrození národního a politického, jakož i smutného poměru mezi Ukrajinou, Polskem a Ruskem — poměru, od jehož správného vyřízení závisí budoucnost a politická moc celého Slovanstva. Skoro tisíc stránek napsal o novějších dějinách Ukrajiny, o znovudobytí samostatnosti Ukrajinského národa autor, který svými vědeckými pracemi a politickou činností je znám nejen slovanskému světu, nýbrž i kulturnímu a politickému světu Evropy a Ameriky. Prof. Dorošenko je odborníkem ukrajinských dějin, je profesorem Karlovy a ukrajinské universit a t. č. také děkanem filosofické fakulty ukrajinské university. Je členem mnoha vědeckých Společností, jak ukrajinských, tak i cizích (na př. Školy slavistických studií university v Londýně). Napsal mnoho vědeckých prací v cizích jazycích i v mateřštině, jako na př.: „Slovanský svět v minulosti a přítomnosti“ ve 3 svazcích. (Čechům je věnována kapitola ve 3. díle.) Ale kromě prací vědeckých je autor znám i svou činností politickou, zvláště z doby revoluce a ukrajinského osvobozenického boje. V době prozatímní ruské vlády (1917) byl generálním guvernérem Východní Haliče a Bukoviny, když tyto země, obydlené Ukrajinci, byly ještě obsa-